

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС
Нормативного освітнього компонента

Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти
підготовки магістра
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 032 Історія та археологія
освітньо-професійної програми «Історія, європеїстика, археологія»

Силабус освітнього компонента «Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія, освітньо-професійної програми «Історія, європеїстика, археологія»

Розробник: Разиграєв Олег Володимирович, доктор історичних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: Каліщук О. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії

протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри: Стрільчук Л.В.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 032 Історія та археологія Освітньо-професійна програма: Історія, європеїстика, археологія Освітній рівень: магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
ІНДЗ: є		Семестр 1
		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 24 год.
		Самостійна робота 68 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПІП: Разиграєв Олег Володимирович

Науковий ступінь: доктор історичних наук, доктор гуманістичних наук в галузі історії (PhD in History, Maria Curie-Skłodowska University, Poland)

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри всесвітньої історії

Контактна інформація: razigrayev.oleg@vnu.edu.ua

Посилання на розклад <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Силабус освітнього компонента «Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти» підготовки магістра галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія, освітньо-професійна програми «Історія, європеїстика, археологія». ОК передбачено вивчення воєн, революцій та збройних конфліктів в новітню добу як характерних ознак сучасної цивілізації. Особлива увага звернена на висвітлення особливостей Першої та Другої світових воєн – наймасштабніших збройних конфліктів в історії людства. Передбачено вивчення також інших локальних, міждержавних, міжетнічних та міжрелігійних конфліктів сучасності, а також основних революційних подій у ХХ – на початку ХХІ ст. В результаті опанування навчального матеріалу здобувачі вищої освіти повинні отримати цілісне уявлення про війни, революції та збройні конфлікти в історії сучасної цивілізації.

2. Пререквізити. Вивчення дисципліни «Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти» ґрунтується на володінні базовими знаннями з всесвітньої історії.

Постреквізити. Освітні компоненти «Актуальні проблеми новітньої історії України» та «Компаративістика у вивченні новітньої історії України».

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента «Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти» є формування у студентів цілісного та об'єктивного уявлення про війни, революції та збройні конфлікти в історії сучасної цивілізації.

Основними **завданнями** під час вивчення ОК «Історія сучасної цивілізації: війни, революції, збройні конфлікти» є:

- ознайомити студентів із особливостями перебігу Великої війни;
- розглянути революційні події та міждержавні збройні конфлікти наприкінці Великої війни та у перші повоєнні роки;
- з'ясувати основні міждержавні та громадянські збройні конфлікти між двома світовими війнами;
- простежити основні етапи Другої світової війни з виокремленням питання Голокосту;
- розглянути конфлікти та революційні події в світі після Другої світової війни;
- з'ясувати глобальні та регіональні виміри «холодної війни»;
- вивчити оксамитові революції в Центрально-Східній Європі кінця 80-х рр. XX ст.;
- з'ясувати основні міжетнічні та міждержавні конфлікти та війни на пострадянському просторі;
- простежити міжетнічні та міжрелігійні конфлікти в світі наприкінці XX - на початку XXI ст.;
- порушити питання гендеру в контексті революцій та збройних конфліктів, а також висвітлення зазначеної проблематики в кіно, літературі та мистецтві;
- розглянути проблеми історичної та національної пам'яті щодо воєн, революцій та збройних конфліктів XX – поч. XXI ст.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗКЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
- СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
- СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
- СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
- СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.
- СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.
- СК07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах.
- СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.
- СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології
- СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Програмні результати навчання:

- ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.
- ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.
- ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.
- ПР09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль І.						
Велика війна та революції і збройні конфлікти в світі у 1918-1939 рр.						
Тема 1. Вступ. Предмет, завдання курсу, термінологія, історіографія.	2	2				*** МК
Тема 2. Велика війна (1914-1918): загальносвітовий та регіональний	16	2	4	8	2	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за

вимір						ДОПОВНЕННЯ
Тема 3. Революційні події та міждержавні збройні конфлікти в світі наприкінці Великої війни та у перші повоєнні роки	10	2	2	6		*** МК
Тема 4. Міждержавні та громадянські збройні конфлікти між двома світовими війнами	10	2	2	6		*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення(разом) 15 балів
Усього за змістовий модуль 1	38	8	8	20	2	
Змістовий модуль 2.						
Друга світова війна та революції і збройні конфлікти в світі у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.						
Тема 1. Друга світова війна: між нацизмом та комунізмом	14	2	4	6	2	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Тема 2. Голокост. Проблеми виживання та колаборації.	10		2	6	2	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Тема 3. Конфлікти та революційні події в Європі (1945-1989). «Холодна війна»: глобальні і регіональні виміри	10	2	2	6		*** МК
Тема 4. Міжетнічні та міждержавні конфлікти і війни на пострадянському просторі. «Кольорові революції».	10	2	2	6		*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення(разом) 15 б.

Тема 5. Міжетнічні та міжрелігійні конфлікти в світі наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст.	10		2	6	2	*** МК
Тема 6. Гендер в контексті революцій та збройних конфліктів.	10	2	2	6		*** МК
Тема 7. Війни, революції та збройні конфлікти в кіно, літературі та мистецтві.	10	2	2	6		*** МК
Тема 8. Проблеми історичної та національної пам'яті щодо воєн, революцій на збройних конфліктів ХХ - початку ХХІ ст.	8	2		6		*** МК
Усього за змістовий модуль 2	82	12	16	48	6	
Види підсумкових робіт						
Модульна контрольна робота						2 * 30 б. (разом 60 б.)
ІНДЗ						10 б.
Всього годин / балів	120	20	24	68	8	100

*ПО – поточне опитування; **ДС – дискусія; *** МК – модульна контрольна робота;

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання спеціально виокремлених викладачем питань відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом, на самостійну роботу виділено 68 години.

Самостійна робота може виконуватися здобувачем вищої освіти у друкованій формі або шляхом підготовки мультимедійної презентації. Під час виконання самостійної роботи необхідно неухильно дотримуватись засад академічної доброчесності, а також засвідчити власне,

обґрунтоване, бачення питання. Обов'язковим також є уміщення бібліографічних покликань подавати в кінці проекту відповідно до Державного стандарту 2015 р.

Питання для самостійного опрацювання

Тема відповідно до структури освітнього компонента	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин
ЗМ. 1. Т.1	«Війна», «революція», «збройний конфлікт»: питання термінології.	
ЗМ. 1. Т.2	Регіональний вимір Великої війни: Волинь та Перша світова. «Прощання з імперською спадщиною» та сучасне переосмислення Брусиловського прориву 1916 р.	8
ЗМ. 1. Т.3	Польсько-більшовицька війна 1919–1920 рр. Варшавська битва та її значення.	6
ЗМ. 1. Т.4	Ф. Франко та громадянська війна в Іспанії (1936–1939 рр.)	6
ЗМ. 2. Т.1	Оборонна війна Польщі 1939 р. Окупація Польщі нацистами та більшовиками. Катинський злочин 1940 р. Польсько-український міжетнічний конфлікт та Волині та в Галичині 1939–1947 рр.	6
ЗМ. 2. Т.2	Українці та поляки у нацистських та радянських адміністративних структурах у 1939–1944 рр.: дефініції, трактування, оцінки діяльності.	6
ЗМ. 2. Т.3	Арабо-ізраїльський конфлікт: передумови, перебіг, сучасний стан	6
ЗМ. 2. Т.4	Перша (1994–1996 рр.) та друга (1999–2009 рр.) чеченські війни.	6
ЗМ. 2. Т.5	Війна в Афганістані (2001–2021 рр.): від «нескореної свободи» до «рішучої підтримки».	6
ЗМ. 2. Т.6	Жінки у Першій світовій війни: глобальний та регіональний виміри	6
ЗМ. 2. Т.7	Друга світова війна у північноамериканському кінематографі	6
ЗМ. 2. Т.8	Історична пам'ять та мілітарні архітектурні пам'ятки комуністичної епохи: питання переозначення, музеєфікації та утилізації.	6
Всього		68

7. Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ)

Складовою частиною програми освітнього компонента є ІНДЗ, яке полягає у підготовці історичного портрету одного з політичних діячів пов'язаного зі змістом навчального курсу (на власний вибір студента)

Загальні вимоги до виконання:

- індивідуальне завдання повинно мати творчий, дослідницький характер;
- виконується ІНДЗ з дотриманням усіх вимог до прикладних робіт.

Текст повинен бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15–20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст, список використаних

джерел відповідно до Державного стандарту 2015 р. (не менше 10).

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання відбувається згідно [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Оцінювання роботи здобувача вищої освіти на практичних заняттях здійснюється за 12-ти бальною шкалою. Зокрема, доповідь – 0-12 балів, доповнення чи участь в дискусії – 1 бал (під час 1 заняття). Загалом, робота на практичних заняттях дає змогу отримати максимально 30 балів. Окрім того, здобувач вищої освіти має право підготувати ІНДЗ (максимальна оцінка 10 балів). В підсумку здобувач вищої освіти може отримати 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за виконання модульних контрольних робіт.

Пропущені заняття можуть бути відпрацьовані шляхом підготовки конспекту семінарського заняття або проведення тематичної розмови з викладачем відповідно до графіку консультацій.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися основних засад академічної доброчесності та нетерпимості до плагиату [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 25.05.2023 р.](#)

Під час вивчення курсу передбачена можливість визнання отриманої студентом неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Схема розподілу балів

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифметичне. + 3 бали (за активність на практичних заняттях)	12 балів як середнє арифметичне +3 бали (за активність на практичних заняттях) + 10 балів ІНДЗ	30	30	100

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є усний іспит.

Максимальна оцінка – 60 балів.

Перелік питань до іспиту:

1. «Війна», «революція», «збройний конфлікт»: питання термінології.
2. Світ наприкінці ХХ – на поч. ХХІ століття. Причини та передумови Великої війни.
3. Початковий етап Першої світової війни. Битва на р. Марні та військові дії в Галичині 1914 р.
4. Збройне протистояння у 1915–1916 рр.: битва під Верденом, Ютландська битва, битва на р. Соммі, підводна війна.
5. Військові дії у 1917 р. Вихід з війни Росії та вступ США.
6. Завершальний етап Великої війни та укладення перемир'я, 1918 р.

7. Перша світова війна і Україна: між Росією і Австро-Угорщиною. Україна та українці в планах Антанти і Троїстого союзу.
8. Українські січові стрільці та польські легіони в роки Великої війни: спроба компаративного аналізу.
9. Брусиловський прорив 1916 р.: подолання імперської спадщини та сучасні інтерпретації.
10. Революційні події у світі у 1917–1923 рр.: загальна характеристика
11. Ельзас і Лотарингія наприкінці Першої світової війни та у перші повоєнні роки: питання державної приналежності та джерело конфліктності між Німеччиною та Францією.
12. Міждержавні збройні конфлікти в світі наприкінці Великої війни та у перші повоєнні роки: загальна характеристика.
13. Спроба встановлення комунізму в Угорщині у 1919 р.
14. Польсько-більшовицька війна 1919–1920 рр. Варшавська битва та її значення.
15. Польсько-литовський конфлікт після Першої світової війни та питання державної приналежності Серединної Литви.
16. Лютнева революція в Росії 1917 р.
17. Більшовицький переворот в Росії 1917 р.
18. Громадянська війна на постімперському просторі Російської імперії.
19. Листопадова революція в Німеччині у 1918 р.
20. Турецька війна за незалежність: 1919–1923 рр.
21. Україна і українське питання у світовому контексті у 1914–1923 рр.
22. «Світова комуністична революція»: теорія і практика (1917 – поч. 1920-х рр.).
23. Міждержавні та громадянські збройні конфлікти між двома світовими війнами: загальна характеристика
24. Ф. Франко та громадянська війна в Іспанії (1936 – 1939 рр.)
25. Італо-ефіопська війна 1935–1936 рр.
26. Мюнхенська змова та аншлюс Австрії, 1938 р.
27. Чешинська Сілезія та польсько-чехословацький конфлікт 1938 р.
28. Карпатська України на угорсько-українська війна 1939 р.
29. Причини Другої світової війни. Загострення протиріч між великими державами в 30-х рр. XX ст.
30. Пакт Молотова-Ріббентропа. Основні етапи Другої світової війни.
31. Характеристика I-етапу Другої світової війни: 1 вересня 1939 – 21 червня 1941 р.
32. Оборонна війна Польщі 1939 р. Окупація Польщі нацистами та більшовиками.
33. Катинський злочин 1940 р. та політика пам'яті у сучасній Польщі.
34. Характеристика II-етапу Другої світової війни: 22 червня 1941 р. – 18 листопада 1942 р.
35. Українці та поляки у нацистських та радянських адміністративних структурах у 1939–1944 рр.: дефініції, трактування, оцінки діяльності.
36. Характеристика III-етапу Другої світової війни: 19 листопада 1942 р. – грудень 1943 р.
37. Характеристика IV-етапу Другої світової війни: січень 1944 р. – 8 травня 1945 р.
38. Варшавське повстання 1944 р.
39. Характеристика V-етапу Другої світової війни: травень – 2 вересня 1945 р.
40. Радянсько-фінська війна.
41. Голокост.
42. Окупаційний режим та Рух опору в роки Другої світової війни.
43. Польсько-український міжетнічний збройний конфлікт. «Волинська трагедія».

44. Колабораціонізм у Другій світовій війні.
45. Тегеранська, Ялтинська та Потсдамська конференції.
46. Конфлікти та революційні події в Європі (1945–1989): загальна характеристика
47. «Холодна війна» та розкол післявоєнного світу: загальна характеристика
48. Розвиток «холодної війни» у 1947–1949 рр. Формування військово-політичних блоків
49. Сутнісні ознаки «Холодної війни».
50. Корейська війна (1950–1953 рр.)
51. Конфлікти у Європі (1950–1960-ті роки): загальна характеристика
52. Угорська революція 1956 р.
53. Празька весна 1968 р.
54. Режим полковників у Греції 1967–1974 рр.
55. В'єтнамська війна (1964–1975 рр.)
56. Карибська криза 1962 року Революція гвоздик у Португалії 1974 р.
57. «Холодна війна» на Близькому Сході
58. Африка в «холодній війні».
59. Курс на розрядку міжнародної напруженості (1970-і).
60. «Друге дихання «Холодної війни»». Афганська війна (1979–1989 рр.)
61. Кінець «Холодної війни» ?
62. Арабо-ізраїльський конфлікт: передумови, перебіг, сучасний стан
63. Роль Ліги нації та ООН у врегулюванні збройних конфліктів у ХХ – на початку ХХІ ст.
64. Росія та збройні конфлікти на пострадянському просторі у 1991–1993 рр.: Грузія, Абхазія та Придністров'я.
65. Осетино-інгушський конфлікт 1992 р.
66. Громадянська війни в Таджикистані 1992–1997 рр.
67. Першої чеченська війна (1994–1996 рр.)
68. Війна в Дагестані 1999 р.
69. Друга чеченська війна (1999–2009 рр.).
70. Конфлікт між Азербайджаном та Вірменією щодо Нагірного Карабаху.
71. Революція троянд у Грузії 2003 р.
72. Тюльпанова революція в Киргизстані 2005 р.
73. Друга світова війна в художній літературі та кіно.
74. Міжетнічні та міжрелігійні конфлікти в світі наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.: загальна характеристика.
75. Югославські війни 1991 – 2001 рр.
76. Війна в Афганістані (2001 – 2021 рр.): від «нескореної свободи» до «рішучої підтримки».
77. Конфлікт в Північній Ірландії 1960-ті – 1998 рр.
78. Баскський конфлікт.
79. Війни та збройні конфлікти у Африці наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.: загальна характеристика.
80. Гендер в контексті революцій та збройних конфліктів.
81. Жінки у Першій світовій війні.
82. Роль жінок у Другій світовій війні.
83. Війни, революції та збройні конфлікти в кінематографі: загальна характеристика.
84. Друга світова війна у північноамериканському кінематографі.
85. Міфологізація Другої світової війни у радянському кінематографі.
86. Війни, революції та збройні конфлікти в літературі: загальна характеристика.
87. Антивоєнна проза Е. Гемінгвея та Е. М. Ремарка.
88. Друга світова війна у творах німецького письменника Г. Белля

89. Війни, революції та збройні конфлікти в образотворчому мистецтві: загальна характеристика.
90. Проблеми історичної та національної пам'яті щодо воєн, революцій на збройних конфліктів ХХ ст.: загальна характеристика.
91. «Забута» Перша світова війна в контексті проблем історичної та національної пам'яті.
92. Друга світова війна в контексті проблем історичної та національної пам'яті.
93. Історична пам'ять та мілітарні архітектурні пам'ятки комуністичної епохи: питання переозначення, музеєфікації та утилізації.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перекладання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує

		вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна література

1. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х кн. Кн. 1: Історичні нариси / упорядн. О. Реснт; ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2014. 784 с.
2. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х кн. Кн. 2: Мовою документів і свідчень / ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2015. 800 с.
3. Велика війна 1914–1918: витоки, характер, наслідки / наук. ред. С. С. Трояна. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 536 с.
4. Війна і міф. Невідома Друга світова / авт. кол.: І. Бігун, С. Бутко, В. В'ятрович, К. Галушко та ін.; гол. ред. С. С. Скляр. Український інститут національної пам'яті. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
5. Гоменюк І. Провісники Другої світової. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації / під. заг. ред. К. Галушка. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
6. Граціозі А. Війна і революція в Європі, 1905–1956 рр. / пер. з іт. М. Прокопович; передм. А. Граціозі. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. 350 с.
7. Друга світова війна та долі мирного населення у Східній Європі / за ред. Л. Фінберга. Київ: Дух і літера, 2016. 448 с.
8. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / пер. Є. Марічев та ін. Київ: Основи, 1999. 903 с.
9. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV–XX століть: навч. посіб. / ред. Ю.А. Горбань. Київ: Телепресінформ, 2001. 377 с.
10. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студ. іст. і гуманіт. фак. ун-тів / наук. ред. Л. Зашкільняк; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. 658 с.
11. Кені П. Карнавал революції: Центральна Європа 1989 року. Київ: Критика, 2006. 472 с.
12. Мартиненко А.К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945 – 1975 років: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Ліра, 2007. 366 с.
13. Марущак М. Й. Історія дипломатії XX століття. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Львів: Бескид Біт, 2003. 303 с.
14. Мицик Л. М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2008. 544 с.
15. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 487 с.
16. Ротшильд Д., Уїнгфілд Н. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. Київ: Мегатайп, 2004. 384 с.
17. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ: Мегатайп, 2001. 496 с.
18. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним. Київ: Грані-Т, 2011. 448 с.
19. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999. Київ: Дух і літера, 2012. 460 с.
20. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження. Київ: Медуза, 2017. 398 с.
21. Тисменяну В. Поворот у політиці: Східна Європа від Сталіна до Гавела. Київ: Мегатайп, 2003. 336 с.

Додаткова література

1. Байдак М. Війна як виклик та можливість: українки в роки Першої світової війни. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2021. 320 с.
2. Гриневич В. Неприборкане різногосся: Друга світова війна і суспільно-політичні настрої в Україні, 1939 – червень 1941 рр. Київ – Дніпропетровськ: Ліра, 2012. 508 с.
3. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті / упоряд. Л. Герасименко, Р. Пилявець. Київ; Ніжин: Лисенко М. М., 2010. 247 с.
4. Енглунд П. Захват і біль битви. Перша світова у 211 епізодах / пер. Н. В. Третьякової. Харків: Фоліо, 2016. 555 с.
5. Єлавіч Б. Історія Балкан ХХ століття. Київ: Свенас, 2004. 600 с.
6. Жванко Л. М. Біженці Першої світової війни: український вимір (1914–1918 рр.). Харків: Апостроф, 2012. 568 с.
7. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства : зб. наук. праць / за наук. ред. Г. Грінченко, К. Кобченко, О. Кісь. Київ: ТОВ «АРТ КНИГА», 2015. 335 с.
8. Запововський В. Буковина у останній війні Австро-Угорщини: 1914–1918. Чернівці: Золоті литаври, 2003. 284 с.
9. Конквест Р. Роздуми над сплюдрованим сторіччям. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 371 с.
10. Лауер В. Фурії Гітлера. Німецькі жінки у нацистських полях смерті. Київ: Український центр вивчення Голокосту, 2020. 280 с.
11. Манжола В. А. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.): Підручник. Київ: Либідь, 2001. 624 с.
12. Польща – нарис історії / За ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича. – Варшава: Інститут національної пам'яті Польщі, 2015. 365 с.
13. Постоловський М., Пугач Є., Страшнюк С. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1945). Харків: Бізнес Інформ, 2000. 470 с.
14. Разиграєв О., Скальський В. Велика війна й Українська революція (1914–1921рр.). *Історія Волині: науково-популярне видання* / наук. ред., кер. автор. колективу М. М. Кучерепа; авт. кол.: В. А. Білик, Г. В. Бондаренко, В. І. Бортніков та ін.; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Суми: Академкнига, 2023. С. 259–318.
15. Разиграєв О.В. По обидва боки фронту. Громадські організації на Волині в роки Великої війни: 1914–1918 рр. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 242 с.
16. Реєнт О.П., Сердюк О.В. Перша світова війна і Україна. Київ: Генеза, 2004. 480 с.
17. Сервіс Р. Товариші. Комунізм: світова історія. Київ: Темпора, 2012. 616 с.
18. Сучасні дискусії про Другу світову війну : збірник наук. ст. та виступів укр. і зарубіжних істориків / Г. Бекірова, К. Беркгоф, О. Будницький та ін.; упоряд.: Я. Грицак, П. Кендзьор, С. Турканик. Львів : ЗУКЦ, 2012. 224 с.
19. Dni, które wstrząsnęły światem? Rewolucje w imperium rosyjskim w 1917 / pod red. P. Cichorackiego, R. Klementowskiego, M. Ruchniewicz. Wrocław-Warszawa: IPN, 2020. 296 s.
20. Razyhrayev O. Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym. Warszawa, 2019. 456 s.
21. Razyhrayev O. Ukraine and the Ukrainian Question in 1914–1923. *Trimarium*. 2023. № 1. S. 82–106.
22. Razyhrayev Oleh. Organizacje społeczne na Wołyniu w czasie I wojny światowej: struktura, zadania, formy aktywności. *Metamorfozy społeczne (IH PAN), t 20. Studia i materiały do dziejów społecznych Polski 1914–1918* / red. K. Sierakowska. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, 2018. S. 85–116.
23. *Rozpad imperiów. Kształtowanie powojennego ładu w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1918–1923*. Warszawa – Wrocław: IPN, 2020. 544 s.

Інтернет ресурси

24. В'ятрович В. Війна і міф. К., 2016. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Viatrovych_Volodymyr/Viina_i_mif_Nevidoma_Druha_svitova_va/
25. Стяжкіна О. «Рокада: чотири нариси з історії Другої світової». URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/rokada-chotyry-narysy-z-istoriyi-drugoyi-svitovoyi>
26. Українська Друга світова війна. Сайт Українського інституту національної пам'яті. URL: <http://ww2.uinp.gov.ua/>
27. Щоб не забули. Пам'ять про тоталітаризм в Європі. URL: <http://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/lestweforgetukr.pdf>
28. World War II Records. National Archives in Washington, DC. URL: <https://www.archives.gov/research/military/ww2>